

Læreplan i vg3 tekstludodjifaget

Dette er en oversettelse av den fastsatte læreplanteksten. Læreplanen er fastsatt på nordsamisk.

Fastsatt som forskrift av Sametinget 15.06.2021 med hjemmel i lov av 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) § 6-4 andre ledd.

Gjelder fra 01.08.2022

Om faget

Fagets relevans og sentrale verdier

Vg3 duodji-/duodje-/duedtie- tekstilfaget handler om håndverksproduksjon av tradisjonelle samiske kofter, luer og andre samiske klær og tekstilduodji-/duodje-/duedtieprodukter. Gjennom praktisk arbeid og bruk av tekstiler, andre materialer, ulike sømteknikker, redskaper og maskiner utvikler lærlingene håndverksferdigheter og forståelse av tradisjon, form og teknikk i duodji-/duodje-/duedtie. Lærlingene skal utforske, utvikle ideer og skape nye samiskinspirerte klær og andre duodji-/duodje-/duedtieprodukter. Duodji-/duodje-/duedtie-faget skal forberede lærlingene til å møte samfunnets etterspørsel etter håndlagde tradisjonelle og nyutviklede produkter. Det betyr at duodji-/duodje-/duedtie-faget skal sikre at det utdannes utøvere i både tradisjonell og framtidsrettet duodji-/duodje-/duedtie med forankring i urfolkskunnskap.

Alle fag skal bidra til å realisere verdigrunnet for opplæringen. Vg3 tekstil-/duodje-/duedtie-faget skal bidra til utvikling av duodji-produkter med utgangspunkt i bærekraft, kvalitet, kultur og historie. Lærlingene skal oppleve skaperglede og mestring og finne sin egen faglige identitet gjennom å utvikle håndlag og reflektere over håndverksutførelsen i arbeid med tekstiler. Gjennom arbeidet med faget tilegner lærlingene seg kunnskap om mangfold og variasjon i samisk kulturarv og utvikler forståelse av normer, etikk og estetiske uttrykk i duodji-/duodje-/duedtie. Kunnskapen om tradisjon skal bidra til å gi lærlingene respekt for naturen og forståelse av sammenhengen mellom ressursbruk og behovet for å ta vare på naturressurser for framtidige generasjoner. Faget skal bidra til å gi lærlingene kunnskap om arbeidsgivers og arbeidstakers plikter og rettigheter og om betydningen av trepartssamarbeidet, der arbeidsgiveren, arbeidstakeren og myndighetene jobber sammen for å utvikle et bedre arbeidsliv.

Kjerneelementer

Tekstilduodji-/duodje-/duedtie

Kjerneelementet tekstilduodji-/duodje-/duedtie handler om å velge egnede materialer og bruke ulike tekstile duodji-/duodje-/duedtieteknikker i arbeidet med tradisjonell og nyskapende tekstilduodji-/duodje-/duedtie. Videre handler det om prosessen fra å utforme og tilpasse grunnmønstre, til å fullføre funksjonelle produkter. Det innebærer å lage skisser og arbeidstegninger som grunnlag for å designe produkter. Kjerneelementet handler også om å bruke og vedlikeholde maskiner og verktøy, ha gode arbeidsrutiner og bruke varierte arbeidsstillinger og arbeide etter gjeldende regler for helse, miljø og sikkerhet.

Duodjit-/duodje-/duedtieradisjon

Kjerneelementet duodjit-/duodje-/duedtieradisjon handler om den historiske utvikling til ulike koftetradisjoner og andre tekstile produkter fra ulike regioner i Sápmi som et grunnlag for utvikling av egne duodjiprodukter. Videre handler kjerneelementet om bruk av ulike tekstiler og bruksområdene til både tradisjonelle og nye duodji-/duodje-/duedtieprodukter. Kjerneelementet handler også om å bruke fagspråk i utøvelsen og omtalen av produktene.

Markedsforståelse

Kjerneelementet markedsforståelse handler om sammenhengen mellom kostnader og inntekter i egen produksjon. Videre handler kjerneelementet om å presentere eget arbeid og veilede kunder i ulike sammenhenger. Kjerneelementet handler også om merkevarebygging og formidling av duodjens egenskaper og kulturelle og tradisjonelle verdi. Videre handler det om å bruke fagets kulturhistorie i eget arbeid. Markedsføring og salg av egne håndverksprodukter og tjenester gjennom ulike nettverk er en del av kjerneelementet.

Tverrfaglige temaer

Folkehelse og livsmestring

I vg3 tekstilduodji-/duodje-/duedtiefaget handler det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring om å utøve duodji-/duodje-/duedtie og videreutvikle tradisjonskunnskap i faget og om å utvikle identiteten gjennom skaperglede og mestring og ved å ta ansvarlige valg i eget liv. Videre handler det om å utvikle selvtillit og mot til å ytre seg. Videre handler det om å ha gode og varierte arbeidsstillinger og å bruke hjelpemidler i arbeidet. Det tverrfaglige teamet folkehelse og livsmestring handler også om å være med på å synliggjøre hvordan duodji-/duodje-/duedtie kan bidra til å gi ulike uttrykk for gruppetilhørighet.

Bærekraftig utvikling

I vg3 tekstil-/duodje-/duedtieduodjifaget handler bærekraftig utvikling om å reflektere kritisk over valg og bruk av materialer på en bærekraftig, etisk, økonomisk og miljøbevisst måte. Det handler også om å vurdere og bruke moderne teknologi til å produsere tekstile duodjiprodukter. Videre handler det om å utvikle praktiske og holdbare tradisjonelle og nyskapende duodji-/duodje-/duedtieprodukter av god kvalitet, som kan vedlikeholdes og

repareres. Bærekraftig utvikling handler også om at faget er en del av arbeidet med å sikre verdens natur -og kulturarv.

Grunnleggende ferdigheter

Muntlige ferdigheter

Muntlige ferdigheter i vg3 tekstilduodji-/duodje-/duedtiefaget innebærer å bruke fagspråk og duodjiteminologi til å presentere og beskrive produkter. Videre innebærer det å reflektere over etisk og estetisk duodji og uttrykke seg verbalt om arbeidsprosesser. Muntlige ferdigheter innebærer også å kommunisere om estetikk, design og arbeidsprosesser med kolleger, kunder og andre samarbeidspartnere.

Å kunne skrive

Å kunne skrive i Vg3 tekstilduodji-/duodje-/duedtiefaget innebærer å lage arbeidsbeskrivelser, presentere og dokumentere og vurdere teknikker og metoder i eget arbeid og i kommunikasjon med kunder, kolleger, leverandører og andre samarbeidspartnere. Det innebærer å planlegge, bearbeide og presentere ferdig produkt og å benytte seg av tegninger, figurer, symboler, og kildehenvisninger. Det innebærer også å utforske og reflektere over faglige emner og problemstillinger, bygge opp argumentasjon og revidere egne tekster.

Å kunne lese

Å kunne lese i vg3 tekstilduodji-/duodje-/duedtiefaget innebærer å finne og vurdere informasjon i faglitteratur og forstå duodjifaglige begreper, symboler, tegn og ornamenter gjennom arbeid med arbeidstegninger, skisser og mønstre. Å kunne lese innebærer også å tolke historiske kilder og bruke kilder på en kritisk måte som lar seg etterprøve.

Å kunne regne

Å kunne regne i vg3 tekstilduodjif-/duodje-/duedtieaget innebærer å ta mål, konstruere mønstre og beregne størrelse. Videre innebærer det å beregne materialmengde, kostnader og tidsbruk og pris på det ferdige produktet. Regneferdigheter handler også om å bruke tradisjonelle samiske målemetoder i arbeid med duodji.

Digitale ferdigheter

Digitale ferdigheter i vg3 tekstil-/duodje-/duedtiaduodjifaget innebærer å bruke digitale verktøy i kreative prosesser, i arbeid med produkter, i design og produktutvikling og i arbeid med kostnadsberegninger og markedsføring av egne håndverksprodukter og tjenester. Digitale ferdigheter innebærer også å

vurdere og bearbeide informasjon, være kildekritisk og å vise til kilder samt å kjenne til opphavsrett. Videre innebærer det å utvikle etisk bevissthet og vise digital dømmekraft ved å følge regler og normer.

Kompetansemål og vurdering

Kompetansemål og vurdering tekstilduodjifaget

Kompetansemål

Mål for opplæringen er at lærlingen skal kunne

- planlegge, gjennomføre, vurdere og dokumentere eget arbeid og bruke fagterminologi i arbeidet
- utforske ulike tradisjoner og regionale særpreg i tekstilduodji-/duodje-/duedtie og bruke det som inspirasjon i eget arbeid på en etisk måte
- bruke skisser, arbeidstegninger, modeller og digitale verktøy i utvikling og utforming av tradisjonelle og nye tekstile produkter
- prøve ut og vurdere ulike materialers bruksområder, egenskaper og holdbarhet og på grunnlag av det lage tekstil-/duodje-/duedtieduodjiprodukter
- bruke tradisjonelle samiske målemetoder ved utforming av kofter, dekor og tilbehør og reflektere over verdien av dem
- ta mål, konstruere og tilpasse grunnmønstre til tradisjonelle kofter, koftetilbehør og andre tekstile duodji-/duodje-/duedtieprodukter og bruke dem i eget arbeid
- lage dekor til tekstilduodji-/duodje-/duedtieprodukter i tråd med lokale tradisjoner
- beregne material- og produksjonskostnader på egne produkter og tjenester og se sammenhengen mellom materialvalg, produktivitet og lønnsomhet
- bruke og utnytte materialer på en hensiktsmessig måte i eget arbeid med duodji-/duodje-/duedtie
- sy kofter og luer ved bruk av håndsøm og maskinsøm etter behov, og bruke ulike regionale teknikker ved produksjon av koftetilbehør og andre tekstile duodji-/duodje-/duedtieprodukter
- utvikle nye produkter og reflektere over bruk av tradisjonelle samiske mønstre, former og symboler i dette arbeidet
- bruke designprosesser til å utvikle og utforme nye duodji-/duodje-/duedtieprodukter tilpasset trender og uttrykk som er i endring og vurdere kvalitet og reflektere over det etiske og estetiske i eget arbeid
- vedlikeholde og reparere tekstile duodji-/duodje-/duedtieprodukter og gjøre rede for hvordan man oppbevarer dem
- gjennomføre enkelt vedlikehold av maskiner, verktøy og utstyr i tråd med gjeldende regelverk for helse, miljø og sikkerhet

- anvende ulike digitale ressurser til markedsføring og salg av egne og bedriftens produkter og merkevarer og i kommunikasjon med kunder og andre samarbeidspartnere på en bærekraftig måte
- beskrive virkefeltet og arbeidet til ulike samiske duodji-/duodje-/duedtieorganisasjoner og andre institusjoner i Sápmi/Sábme/Saepmie og hvordan nyttiggjøre seg av dem, og reflektere over hvilken rolle de spiller i samfunnet
- anvende gode arbeidsrutiner og velge hensiktsmessige og varierte arbeidsstillinger for å forebygge belastningsskader
- arbeide etter regelverk og avtaler som regulerer arbeidsforholdet i faget, og gjøre rede for arbeidsgiverens og arbeidstakerens plikter og rettigheter
- gjøre rede for samisk tekstilduodjis -/duodje-/duedtie historie og egenart og bruke historiske kilder som referanse i produksjon og rekonstruksjon av produkter på en måte som lar seg etterprøve

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse. Lærlingene viser og utvikler kompetanse i vg3 tekstilduodji-/duodje-/duedtie faget når de bruker kunnskaper, ferdigheter og kritisk tenkning til å løse arbeidsoppgaver i faget. Instruktøren skal legge til rette for lærlingmedvirkning og stimulere til lærelyst gjennom varierte arbeidsoppgaver. Instruktøren og lærlingene skal være i dialog om lærlingenes utvikling i vg3 tekstilduodji-/duodje-/duedtie faget. Lærlingene skal få mulighet til å uttrykke hva de opplever at de mestrer, og reflektere over egen faglig utvikling. Instruktøren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at lærlingene kan bruke veiledningen for å utvikle kompetansen sin i faget.

Vurderingsordning

Sluttvurdering

Før fagprøven må alle som ikke har fulgt normalt opplæringsløp, ha bestått en skriftlig eksamen laget ut fra læreplanen i faget. Eksamen utarbeides sentralt og sensureres lokalt. Eksamen skal ikke ha forberedelsesdel.

Opplæringen i vg3 tekstilduodji-/duodje-/duedtie faget skal avsluttes med en fagprøve. Alle skal opp til fagprøven, som skal gjennomføres innenfor en tidsramme på åtte virkedager.